

નિઝામી પાંચનમાળા નંબર ૬.

અખતર મેહલ.

ઝપાવી પ્રગટ કરનાર.

નિઝામુદ્દીન અમીરુદ્દીન કુરેશી.

માલેક-નિઝામીયા બુક ડેપો

પાંચપટી—અમદાવાદ.

આવૃત્તી પહેલી.

પ્રા. ૧૦૦૦

અક્ટોબર ૧૯૧૪ છલકાત ૧૩૩૨

કીમત બે આના

આ પુસ્તક પાંચપટી અમલગાદગી આવેલા ધી નિઝામીયા પ્રી વર્ક મા
મી. નિઝામુદ્દીન અમીરુદ્દીન કુરેશીએ તૃપ્ત

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

૪૧૮૮

૧૧૬

બે બોલ.

નિઝામી વાચન માળાના છઠા નંબરમા અખતર
 મેહેલ નામની વાર્તા પ્રગટ થાય છે આ વાર્તા
 મદાદ પુગલ શરેનશ્ચન્દ સારેખ દિરાને માની
 મોદમ્મદ ન્વાહામુદ્દીન શાદજહા પાદશાહના મળ્ય
 અમલ દુરમીયાતની છે એમા શાદજહા પાદશાહ
 પોતાની પ્રજાનું ફેલી રીતે રક્ષણ કરત હતા તેનું
 વર્ણન કરવામા આવ્યું છે.

જી.

નિઝામુદ્દીન ફરેશી

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીગ્રાન્ટિંગ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૫૧૮૮૮- ગાર્ગી,

પુસ્તકોનું નામ ક્ષેત્ર જાણે

વિષય ૬ - ૩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

અખતર મેહેલ.

જે સમયમાં મુગલ રાહેનશાદ શાહજહાંએ દીલ્લી શહેરને ઉજડ કરી શાહજહાંઆબાદ નામથી નવું શહેર વસાવ્યું, તે સમયમાં ખુલાહી બેગમના કુચા નામના મહારાજામાં બે બેહનો રહેતી હતી. મોદીનું નામ જુના બેગમ અને નાનીનું નામ સફીના બેગમ હતું તે બંને બેહનોમાં હદથી વધારે મેલ મીલાપ અને પ્યાર હતો અને તે એટલે સુધી હતો કે બંને જણીઓ એક બીજા ઉપર જીવ પુરખાન કરતી હતી. બંને બેહનો અસલ મુગલ ખાનદાનની હોવાથી બંનેના લગ્ન પણ અસલ મુગલ ખાનદાનમાં થયાં હતાં. મોદીનું લગ્ન કામલી દરવાજે અને નાનીનું લગ્ન ચીતલી દરવાજે થયું હતું.

પ્રુદાતાલાની કુદરતથી લગ્ન થવા આદ્ય બને બેઠનાએ એકજ દીવસે બાળકોનો જન્મ આપ્યો. મોહટી બહેનને ત્યાં દીકરો અને નાનીને ત્યાં દીકરી અવતરી. જ્યારે નાહની બહેન સકીના બેગમ સુવાવડથી પરવારી ત્યારે પીયરમાં કાંઈ સચું જાણું ન હોવાથી મોટી બહેનને ત્યાં મધ. મોટી બહેને પોતાની નાની બાણેજને (જેણીનું નામ અખતરઝમાની બેગમ રાખ્યું હતું.) જોઈ ત્યારે તેણીના આનંદનો પાર રહ્યો નહીં. તેણીએ મોટા પ્યારની સાથે પોતાની નાનકડી બાણેજને ગોદમાં લઈ લીધી અને આ હુર સમાન સઉંદર વાળી બાળકીને છાતી સરખી ચાંપી પ્યાર ઉપર પ્યાર કર્યા. ખરેખર નાની અખતરઝમાની ધણીજ ખુબસુરત પેદા થઈ હતી. તેણીનો નાનકડો ચેહરો તારા સમાન દીપી રહ્યો હતો. જુના બેગમ જ્યારે પોતાની બાણેજને સારી પેઠે પ્યાર કરી રહી ત્યારે મોટા ઉત્સાહની સાથે પોતાની નાની બેહનને પુછ્યું.

“ બેહેન સકીના ! જ્યારે આ બાળકી તારા પેટમાં હતી ત્યારે જે વાત થઈ હતી તે તને યાદ છે કે ? ”

“ જી હાં, યાદ છે ” સકીનાએ જવાબ આપ્યો.

“ ત્યારે ફરી ? ”

“ આપ જે કહો તે. ”

“ વાર, ત્યારે અખતરઝમાની આજથી મારી થઈ મધ અને મારો હુસેન મીરઝાં (જુના બેગમના દીકરાનું નામ હતું) તારો થયો. ”

જીના બેગમે દીકરાના વીવાહની વાત કહીને પુછ્યું. “કહે એજ વાત હતી કે બીજી?”

“જી આજ વાત હતી.”

“તો હવે હું આજથી ત્રીજા દીવસે કુસેન ખીરજીનો વીવાહ કરવા માટે તારે ત્યાં આવીશ.”

“બહે જોવી આપની મરજી” સહીના બેગમે કહ્યું “જોવી રીતે હું આપની દાસી છું તેવીજ રીતે મારી દીકરી પણ આપની દાસી છે પરંતુ હમણા આ બંને બાળકોની વચ્ચે શું છે? ખુદ રાખે પુરા બે મહીના પણ થયા નથી. આટલી નાની વયમાં વીવાહ કરીશુ તો દુનિયા શુ કહેશે માટે લગાર સમજણા થવા દો. પછી મરજીમાં આવે તે કરજો.”

સહીના બેગમની આ વાજબી સલાહ જીના બેગમના ગળે હતરી નહી તેથી તે વખત તો કાંઈ જવામ આપ્યો નહીં પરંતુ આ વાત થયાના ત્રીજાજ દીવસે પોતાના સમ્રાના સગા સખધીઓને બધ સહીના બેગમને ત્યાં ગઈ અને સવા મહીનાના બાળકોનો વીવાહ કરી પોતાની નાની બહેનને વેચાણના નામથી બોલાવા લાગી. સહીનાને જો કે આ વીવાહની વાત લગારે રચી નહી પરંતુ મોટી બહેનનું દીલ રાખવા માટે કાંઈ પણ બોલી શકી નહી. અખતર અને કુસેન ખીરજી પાંચ પાંચ વરસની વયે પોહોંચ્યા તેટલામાં તો જીના બેગમે વીવાહ પછી જે કાંઈ રીત રસમ થાય છે તે બધી કરી

નાંખી અને લગ્ન કરવા માટે તાકીદ ઉપર તાકીદ કરવા માંડી. એટલામાં ખુદાની કુદરતથી સકીના બેગમનો શવહર (ધણી) મુરદાની ખીમારીથી માત્ર એકજ દીવસમાં ગુજરી ગયો. અને નાહની અખતર અનાથ અવસ્થામાં આવી પડી. સકીના બેગમનું જેવી રીતે પીયરમાં કોઇ નહોતું તેવીજ રીતે સાસરામાં પણ માત્ર અલ્લાહના નામ સીવાય ખીનું કોઇ નહોતું તેથી શવહરના મરતાંજ તેણી બારે મુસીબતમાં ઘસાઇ ગઇ. માત્ર પોતાના શવહરના પગાર ઉપરજ ગુજરાન ચાલતું હોવાથી તેના ગુજરવા બાદ જે દીવસના કાઠકા પડવા લાગ્યા. સકીનાને આશા હતી કે મારી આવી ગરીબીમા મોટી બહેન જુના બેગમ કાઠને કાઠ મદદ કરતી રહેશે પરંતુ સકીનાના વીધવા થતાંજ જુના બેગમે તેની સામુ જોવુ પણ મુઠ્ઠી દીધુ. સકીના તથા અખતર મરે છે કે જીવે છે તેની પણ તેણીએ પરવા કરી નહીં. આથી ગરીબ સકીનાને સખત સદમો થયો, પરંતુ તેણીએ હીમત રાખી દળવુ શરૂ કર્યું અને નાની અખતરે લુગડા સીવવા માંડ્યા. આવી રીતે મહેનત મજૂરી કરી દસ વરસ દુઃખ સુખમાં ગુજરી દીધાં આટલી મુદતમાં અખતર જવાન થઇ ગઇ, કેમકે તેણીને પદરમુ વરસ લાગી ચુક્યું હતું, તેથી સકીનાને દીકરીની ચિંતા પેઠી. એક દીવસે સીતેર એંસી થીગળાંવાળો ખુરખો ઝોઢી તથા અર્ધ ઉપર ઘસાઇ ગએલી સપાટો પહેરી કાળલી દરવાજે જુના બેગમને ઘેર ગઇ. જુના બેગમનો ધણી પધસાદાર હોવાથી ઘરની દેવડીમા એક બે દરવાન પહેરો બરતા હતા તેથી ગરીબ સકીનાને ઘરમાં જતાં ધણીજ મુશકેલી વેઠવી પડી કેમકે દરવાન ગરીબ સકીનાને બીખારણુ સમજી અંદર જતાં રોકતો હતો પણ ધણીજ સમજાવટ બાદ ઘરમાં

જવાનું મળ્યું. સકીનાએ ધરમાં જઈને જોયું તો વચમાં તખત ઉપર ગાવ તકીયાને અઢેલી એક શાહઝાદી બેઠી હતી અને તેની પાસે જીના બેગમ વાતો કરી રહી હતી. સકીનાને જોતાંજ જીના બેગમે કાંઈ પણ આવકાર આપવાના બદલામાં મોહકું ફેરવી લીધું. આ જોઈ સકીનાને ધણુંજ ખોટું લાગ્યું પણ તેણી સખત દિલ કરીને જીના બેગમની પાસે જઈ તખતની નીચે બેસી મઘ. સકીના આવી તેને પાંચ દસ મીનીટ થઈ ત્યારે પણ જીના બેગમે વાત ન કરી એટલે પોતાની મેળે સકીનાએ વાત ચાલુ કરી.

“બહેન ખુદાના રજલથી હુસેન મીરઝાં લાયક ઉમરનો થયો છે અને મારી અખતર પણ પદરમાં વરસમાં પુગી છે માટે હવે વાર શામાટે કરો છો ? મારી ‘મે’ તો કુટી બદામ પણ નથી કે જમાઇને ધુમ ધામની સાથે તેકું, માટે તમે તમારા દીકરાને લઈને પધારો અને માત્ર એક શરખતના પ્યાલા ઉપર નિકાહ પઢાવી દીકરીને લઈ જાઓ, દીકરીની જાતને ક્યાં સુખી જવાન બેસાડી મુકું ? માટે બહેન ! મારા ગરીબની અરજ ઉપર ધ્યાન આપો.”

જ્યારથી સકીના વિધવા અને ગરીબ થઈ હતી ત્યારથી જીના બેગમને તેણીનું મોહકું જોવું ગમતું નહોતું અને તેથીજ તેણીએ હુસેન મીરઝાનું લગ્ન કાંઈ મોટા ખાંચરેના પૈસાદાર કુટુંબમાં કરવાનો ખાકો ધરાદો કરી લીધો હતો. કેમકે સકીનાની દીકરી સાથે લગ્ન કરવામાં હવે પોતાની હોંસ પુરી થશે નહીં એ તેણી સારી યેઠે જાણતી હતી તેથી તેણીને સકીનાની ઉપલી વાત લગારે ગમી નહી

વળા એક પૈસાદાર કુટુંબની સાહજાદીની સામે એક બીખારણુ જેવી સ્ત્રી બહેન અને વેચાણ બનીને લગ્ન જલ્દી કરવા માટે તાકીદ કરે એ છતાં બેગમ જેવી શીસીયારી ખોરને એર સમાન લાગ્યું તેથી તરતજ સહીનાની વાતનો જવાબ આપતાં છતાંબેગમ બોલી.

“અલી તું મારી બહેન ક્યાંથી ? રાંઠ બીખારણી થઇને મોટા અમીરોની સાથે સગપણ જોડવા આવી છે, જ જ ચાલીજ નહીં તો હમણા મોકરોની પાસે બહાર કાઢવી પડશે. જુઓ મારા લાડકવાયા પુત્રને પોતાની સંખણી જેવી દીકરી આપવા આવી છે ? અરે જરે કુતરી ! જો તારી દીકરીને કોઇ ન લઇ જતું હોય તો કોઇ રસ્તાના રખડતા જોગી જતીને આપી દે.”

સહીના બેગમ પોતાની મોટી બહેનનું આ બોલવું સાંભળી અભ્યયથી સાથે દીલગીરીના દરીયામાં ગરક થઇ ગઇ અને તે વખતે કાંઇ પણ જવાબ આપ્યા વગર તરતજ ઉઠીને પોતાને ઘેર વીદાય થઇ ગઇ. પણ પેલી સાહજાદીએ સહીનાના વીદાય થતાંજ છતાં બેગમને પુછ્યું.

“બહેન આ શય હતી અને શુ કહેતી હતી ?”

“આ સ્ત્રી અમારી પડોશમાં રહે છે” છતાં બેગમ વાત બનાવતાં બોલી “બાપડી ચકરમ થઇ ગઇ છે. આઠમે દસમે દીવસે દરવાનની નજર ચુકાવી મહેલમાં પેસી જાય છે પરંતુ લગાર ધગકાવવા ખીહરાવવામાં આવે છે તો પછી ચાલી જાય છે.

સહીનાનું જીવન જીના બેગમની વાતોથી બળીને ભસ્મ થઈ
મુક્યું હતું તેથી તેણીએ ધરમાં આવતાંજ રડવું શરૂ કર્યું.

અખતરે જ્યારે પોતાની માને રડતી જોઈ ત્યારે તેણી પણ
પાતાની માની સાથે રડવા લાગી. આવી રીતે મા દીકરીની રડા-
પીટથી સાંભળનારાઓના જીવન હાલી રહ્યાં હતાં. આવી રડા-
પીટમાંજ સહીના બેગમે સાંભળ્યું કે એક દીકર ખાસ્થા ઉપર
બોલી રહ્યો છે “ બસા હો માધ કુચ્છ હાજર હો તો દીલવા દે ”
સહીના અફસોસી અને ગુસ્સામાં બરેલી હતી. બહેને આપેલું મહેલું
(જે તારી દીકરીને કોઈ ન લઈ જતું હોય તો કોઈ રસ્તાના
રખડતા જોગી જતીને આપી દે) માદ આવી જવાથી બહાર
જોસા દીકરને કહ્યું “ સાંધજી ’ હું દુઃખીયારી વીધવા છું, જેવી
રીતે હું મારી જીંદગીના દીવસો ગુનવું છું તેવી રીતે પરવર દીવાર
કોઈ દુશ્મનના પણ ન ગુનવે. આજે ત્રીજો દીવસ છે, એક ચણા
બરાબર વસ્તુ પેટમાં પડી હોય તો સોગન ખાઉં. અમેાએ કડાકા
ગુન્યા છે. પપ્પા ટકામાં એક પાપ પણ નથી કે તમને આપું.
હા એક જવાન કુંવારી દીકરી હાજર છે, ધચ્છા હોય તો
લઈ જાઓ. ”

સહીનાનું આ બોલવું સાંભળી કાશુ જણે દીકર નરમ દીલનો
હતો કે સહીનાની વાતથી તેના પર અસર થયો. તરતજ દીકરે
સહીનાને ખાસ્થાની પાસે બોલાવીને કહ્યું “ માધ તારા ધરમાં
કેડો હોય તો મને આપ ” સહીનાએ તરતજ ધરમાંથી એક

માટીનો કુંડો લાવી આપ્યો. એટલે ફકીરે તે કુંડામા પોતાની બીખની ઝાળીમાંનું ખાણું નાંખતાં કહ્યું.

“ લે માઇ આ બીખના કટકા છે જે ઘર ઘર ફરીને ફકીરે મેળવ્યા છે. અત્યારે તું તેને ખાધને ખુદા ઉપર ભરોસો કર. તે બધાંનો માલેક છે. ”

આટલું કહી ફકીર ચાલતો થયો અને સકીના ખાણાનો કુંડો ઉપાડીને ઘરમાં લાવી. ઘરમાં દીવો તો ન હતો પરંતુ દુનમનો ચાદ મારી પેટે પ્રકાશ નાંખી રહેલો હોવાથી તેના અજવાળામાં સકીનાએ જોયું કે કુંડો ખાણાથી ભરેલો છે. રોટલીના કટકા, ખીચડી, પુલાવ, ખીરયાની, ઝરદો, અથાણા અને મુરખ્યાની ચીરીઓ, કવાબ વીગેરે કુંડામા ભરેલું હતું, અને તે ખાણાની અદરજ બે ચાર પધસા પણ હતા. સકીના અને અખતરને ત્રણ દિવસ કઠાકા પડેલા હતા તેથી બંને મા દીકરીએ પેટ ભરીને ખાણું ખાઇ ખુદાના શુકરાના કર્યા અને તે બાદ સકીનાએ અખતરને કહ્યું.

“ દીકરી ! આપણે બંને જણાએ ખાણું પેટ ભરીને ખાઇ તો લીધું પરંતુ જોજો જોગીરાજના પધસાને હાથ ન લાગે. જેટલા પધસા હોય તેટલા બધાને એકઠા કરી અમાનત તરીકે જુદાજ મુકજે કાલે તે આવશે તો આપી દઇશું. ”

“ હા અમ્મા ! ખરું કહો છો. આ જોગીરાજની અમાનત માટીના પ્યાલામા મુકું છું. એમની અમાનતમાથી એક પાઇ પણ લેવાનો આપણને કાંઇ હક નથી. ”

સકીના સવારમાં ઉઠીને નમાઝ પઢવા લાગી અને અખતર માટીના પ્યાલામાંથી જોગીના પધસા કાઢીને ગણી રહી હતી એટલામાં તેણી પોતાની મેજેજ પોકારી ઉઠી.

“ હ્યો, વળી આ નવું કૌનક ! પ્યાલામાંથી પીતલના પધસા પણ નીકળ્યા. ”

“ દીકરી પસંદ અમાનતને શા માટે જુએ છે ” સખીના નમાઝ પઢી રહેવા બાદ પોતાની દીકરીને અન્યથાથી પીતલના પધસા જોતાં જોઈને ખોલી ‘ જોવું પીતલના પધસા કેવા ? ’

“ અમ્મા ! હું તો જોગીરાજના પધસાને સંભાળીને મુકું છું બાહ ! એકના બદલે પીતલના ચાર પધસા નીકળ્યા ? ” અખતર પોતાની માને આપતાં ખોલી “ હ્યો આ રહ્યા. ”

“ દીકરી આ પીતલનાં પધસા નથી ” સકીનાએ પધસાને સારી પેઠે જોઈને કહ્યું “ આને સોના મોહરો કહે છે, બેટી સાંધના સો ખેલ હોય છે માટે જ પ્યાલામાં સંભાળીને મુકી રાખ, કોણ જાણે તે ફકીર હતો કે ફરીક્તો હતો. જ્યારે તેને સોના મોહરો યાદ આવશે ત્યારે દોડતો દોડતો આવીને લઈ જશે. ”

પેલા જોગીએ આપેલું ખાણું એટલું બધું હતું કે બંને મા દીકરી જે વખત પેટ ભરીને ખાઈ ચુકી હતી અને શરીર રાત્રે ખાવા બેઠી કે એટલામાં બહારથી શરીરે ખુબ પાડી.

[૧૨]

“ ભલા હો માધ ! કુચ્છ હાઝર હો તો દિલવા દે. ”

આ સાંભળી તરતજ સહીના ખારણા આગળ જમને બોલી.

“ જોગીખાવા સલામ ! પેલી આપની અમાનત જુદી મુઠી રાખી છે માટે તે લેતા જવ. ”

“ માધ ! અમાનત કેવી ? ”

“ રાત્રે આપની ઝોલીના ખાણાંમાંથી થોડાક પધસા અને ચાર સોના મોહરો નીકળી છે, જે હુલમાં આવી ગઇ હશે એમ સમજીને અમાનત તરીકે જુદીજ રાખેલી છે. ”

“ માધ તું કાંઈ સમજીજ નહીં ” જોગીએ હસ્તા હરતા કહ્યું
“ એ પધસા અને સોનામોહરો હું તને તારા માટેજ આપી ગયો
હતો માટે તું તેને પોતાના ઉપયોગમાં લે. અને જ કુડો લાઇ
આવકે આજની બીખનુ ખાણું પણ તને આપું ”

“ બહુ સાફ જેવી આસા ” લગાર વિચાર કરીને સહીનાએ
ચકીરને અદર બોલાવતાં કહ્યું “ ધરમાજ પધારોને. ”

આ સાંભળી પેલો જોગી અથવા ચકીર સહીનાના મરીમ
ધરમાં આવ્યો અને સહીનાના કહેવાથી એક ટુટેલા ખાદલા ઉપર
બેસતાં બોલ્યો.

“માધ તારા ધરમાં દીવો નથી.”

“બાપુ ! દીવો બે કોડીઓનો માલ કહેવાય છે પણ મારી પાસે બે કોડીઓ નથી કે હું દીવો બાળું.”

“માધ કાંઈ ચીંતા ન કર, સાહેબ કરશે તો તારા ધરમાં થીના દીવા બળશે.” રકીરે કહ્યું “કાલના ખાણામાંથી જે કાંઈ પૈસા ટકા મળ્યા છે તથા આજના ખાણામાં પણ જે કાંઈ મળે તે સર્વે તું તારા ઉપયોગમાં લેજે, અને મનમાં કોઈપણ બુરી વાતને જગ્યા ન આપતી. પરવરદિગાર પશીત્ર છે અને રકીર લોકો પણ પશીત્ર હોય છે.”

આટલું કહી રકીર પોતાના બીજની ઝોલીમાંનું ખાણું તથા પૈસા ટકા કુંડામાં નાંખી પોતે લાંબો થઈને તુટેલા ખાટલા ઉપર સુઈ મથો અને સડીનાની સંખળી હકીકત પુછવા માંડી. સડીના ખીચારી અસલથી સીધી સાદી સ્ત્રી હોવાથી તેણીએ પોતાની સંખળી હકીકત રકીરને સંભળાવી અને જ્યારે પોતાની બેહેન છતાં બેમમને સ્ત્રી લગ્ન જલદી કરવાનું કહેવા જતાં પોતાની બેહેને ખારેકું મહેલું (જ તારી દીકરી કોઈ જોગી જતીને આપ.) માદ આવી જવાથી મોટેથી રડવા લાગી એટલે રકીરે સડીનાને દીલાસો આપતાં કહ્યું.

“માધ ! જોગીએ કહી દીધું છે કે તું કાંઈ ચીંતા ન કર, અને જે કે સાહેબ થું કરે છે માટે માલ ચુપ થઈ જા.”

“ હવે જ્યારે આપના જેવા વલી અલ્લાહ મારી મદદપર છે તેા ફરી મને શાની ચીતા હોય. ” સકીના પોતાના આંસુઓ તુછતાં બોલી “ પણ બેહેનનું મહેલું યાદ આવતાંજ મારા મનમા કંઈ કંઈ થઈ જાય છે. ”

આટલું બોલી સકીનાએ જોયું કે ખાટલા ઉપર ફકીરના પગ રહેતા નથી કેમકે ખાટલો નાનો હોવાથી પગના પંજ બહાર રહે છે અને વળી ફકીર ખાટલા ઉપર બેચેન સુતેલો છે તેથી તેણે અખતરને કહ્યું.

“ દીકરી ! તું નકામી બેસીને શું કરે છે ? આવ ખાટલાની પગાતી બેસી જોગી બાવાના પગનાં તળીયાં સહેલાવ. ”

અખતર માનો હુકમ સાંભળી તરતજ ઉઠી અને ખાટલાની પગાતી ભોંય ઉપર બેસી નીચી નજરોએ જોગીના તળીયાં સહેલાવા લાગી. જોગી થોડી વાર સુધી આરામ કરી ચાલ્યો ગયો એટલે બંને મા દીકરી પરવર દિગારનો આભાર માની સુઈ રહી અને સવારમાં ઉઠતાની સાથે જોગીની સોના મોહરોના કણીયા મંગાવી લુગડા લતાં સીવડાવ્યાં અને ધરતો જરૂરી સામાન મંગાવ્યો. ત્રીજા ત્રણે પણ તે ફકીર ચાલ્યો અને પોતાની ઝાલી તથા દસ સોના મોહરો સકીનાને આપી ખાટલા ઉપર સુઈ ગયો એટલે આમલી રાતની પેડે અખતર ખાટલાની પગાતી બેસીને નીચી નજરોએ પગનાં તળીયાં સહેલાવવા લાગી. થોડી વાર સુધી ફકીર સુઈ રહ્યો અને ફરી પોતાની ખાલી ઝાલી લઈને ચાલ્યો ગયો. કોણ જાણે

આ વાતમાં શુ બેઠ હતો કે સોના મોહરો આપી કલાક અર્ધી કલાક સુધી પાછો ચાલ્યો જતો હતો. આવીજ રીતે જ્યારે ફકીરને આવતાં એક વરસ વીત્યું ત્યારે સકીના બહુ મોટી ધન્યવાન થઇ ગઇ. તેણીએ બે ચાર મકાનો ખરીદી એક મહોટો મહેલ અણાવ્યો અને નોકર ચાકરો રાખી એક મહોટા અમીરી ઠાઠથી જીદગી ચુમરવા લાગી, પોતાની દીકરી અખતરના માટે જહેઝમા આપવા સાર અમીરોની દીકરીઓની પેઠે સરસામાનની ખરીદી કરવા માંડી. ધીમે ધીમે આ વાતની ખબર તેની મોટી બહેન જીતા બેગમને પણ પડોચી કે સકીનાને ખુદાતાક્ષાએ અજળગ ધન આપી દીધુ છે અને હવે અખતરને જહેઝમાં આપવા માટે અમીરોની પેઠે સરસામાન ખરીદ કરે છે, વળી કેટલાક મોટા મોટા અમીરોને ઘેરથી અખતરના લગ્ન માટે માંગા આવે છે પરંતુ તેણી કોઇનું પણ માંગુ સ્વીકારતી નથી. આ સાંભળતાજ જીતા બેગમ પોતાની બહેનના પછસા ટકાની લાલચે લલચાઈ એટલે તરતજ પાંચ રૂપીઆની મીઠાઈ લઇ સકીનાને ત્યાં આવી, અને જ્યારે પોતાની બહેનના ઘરમાં અમીરી ઠાઠતુ સરસામાન બેથું ત્યારે દંગ થઇ ગઇ. પેહલા તો તેણીએ આમ તેમની કેટલીક વાતો કરી અને ફરી મતલબની વાત કાઢતાં બોલી.

“બહેન ! આજે હું હુમેન મીરઝાના લગ્નની તારીખ નક્કી કરવા આવી છું માટે તમે શુ કહો છો ?”

“બહેન ! હું તો તેજ બીખારણી છું જેને તમે નોકરોની પામે
” બહાર કઢાવતાં હતું અને જેને તમેએ પોતાની દીકરી રસ્તામા

રમડતા જોગી જતીને આપવા માટે સલાહ આપી હતી. બહેન તમે મારાથી મોટાં એટલે તમારી આજ્ઞા માથે ચઢાવવી જોઈએ તેથીજ મેં મારી દીકરીનું લગ્ન એક જોગીની સાથે નક્કી કરી દીધું છે.”

“કવો જોગી અને કવો જતી, જોકે તો ખરી મારી હયાતીમાં કોણુ આવીને મારી બહાલી બાણેજને લઈ જાય છે.” જુના બેગમ નાની બહેનને ધમકાવવાનું રીત કરતાં પોકારી “એવા મુલા જોગીઓને મારી બાણેજના પગ ઉપર કુરખાન કરે. સકીના ! તને કાંઈ ખબર છે ? હુસેન મીરજાનું લગ્ન અખતરની સાથેજ થશે અને જરૂર થશે. સમજી ? મારી માંગણી તો પેટમાં હતી ત્યારનીજ છે તેથી તે કાંઈ ટળશે ?”

જુના બેગમ સાંજ સુધી બેઠી પણ સકીનાએ તેની એક વાતનોએ જવાબ ન આપ્યો તેથી લાચારીએ સાંજરે ઘેર ગઈ અને જતી વખતે કહી ગઈ કે “તું જ્યાં સુધી “હા” નહીં બણે ત્યાં સુધી તારા ઓટલાની ધુળ લઈ નાંખીશ.”

હરરોજના નીચમ પ્રમાણે જોગીરાજ આવ્યા તો અખતર એક કીમતી દોશાલામાં પોતાનું સરીર સંતાડી તથા હુમટો તાણી જોગીના પગના તળપાં સહેલાવાને બેસી ગઈ અને સકીનાએ પોતાની બહેનનું આવડું તથા લગ્નની તારીખ નક્કી કરવા માટે તાકીદ કરવી એ સમજું જોગીને સંબળાવ્યું, એટલે જોગીએ થોડી વાર સુધી વીચાર કરીને કહ્યું.

“ જો છુના બેગમ ફરી આવે અને લગ્નને માટે કહે તો તમે પહેલાંની પેઠે સાદ જવાળ આપી દેજો. અને જો કદાચ તેણી તમારા સાથે જવાળ આપવા ઉપર ફેલ શીત્તર કરે તો કહેજો કે કોર્ટના બારણાં ઉઘાડાં છે, અગર હાકેમ મારી દીકરી અપાવે તો લેખ લ્યો. ”

જોગી આ પ્રમાણે સલાહ આપીને ચાલ્યો ગયો. થોડા દિવસ સુધી છુના બેગમે ધકકા ખાધા પણ ફરી જ્યારે જોયું કે સહીના સીધી રીતે માનતી નથી ત્યારે તેણીએ કોર્ટમાં દાવો કરી દીધો એટલે સહીનાને કોર્ટમાં જવું પડ્યું, પણ તે દિવસે કેસ ન ચાલતાં મુદત પડી.

ખીજી મુદત આવે તેટલામાં તો કોણ જાણે આ કેસની ખબર કોઈ જમ્મસે બાદશાહ સલામતને પહોંચાડી દીધી એટલે બાદશાહ સલામતે કહ્યું કે એ બંનેનો ઇનસાફ અમે પોને કરીશું. માટે છુના બેગમ પોતાના ખાવીંદ અને દીકરાની સાથે તથા સહીના પોતાની દીકરી અખતરની સાથે ફલાણી તારીખે સવારના અગ્યાર વાગે દરબારે આમમાં હાજર થાય. જો કદાચ બંનેમાંથી કોઈ પણ હાજર નહીં થાય તો તેને સખતમાં સખત સજા કરવામાં આવશે. ”

બાદશાહ સલામતનો આ હુકમ સાંભળી બંને બેઠનોં ચરચર ધરજવા લાગી. છેવટે તે દિવસ પણ આવી પહોંચ્યો એટલે છુના બેગમ પોતાના ખાવીંદ અજબાસ મીરજા તથા દીકરા હુસેન મિલ્હાની સાથે અને સહીના પોતાની દીકરી અખતરની સાથે ડોલી-

ઓમાં બેસી લાલ કીસ્લામાં પોંહચી. જ્યારે તેણીઓ ત્યાં પોંહચી તો જોયું કે રૂમી અને અંગ્રેજી વાળ વાંગી રહ્યાં છે, શરણાધારી નો તથા ટકારખાનાનો મીઠો અવાજ આવી રહ્યો છે, સેંકડો સવાર અને પાયદળ સીપાઇઓ પોતાના ઝરરીન લીખાસમાં સજ થઇ પેહરા ઉપર ઉભેલા છે, ઉઘાડી તલવારો ઉપર સુરજના કીરણો પડી વીજળીની પેઠે ચમક થઇ રહી છે, આ દખ્ખા ભરેલો ઠાઠમાઠ જોઇ ત્રણે ડોલીઓ લાલ પરદાની આગળ આવી એટલે નાજરના હુકમથી ત્યાંજ રોકી લીધી. જો કે લાલપરદાથી દીવાને આમ બહુ છેટે હતું છતાં પણ સઘળે ચુપકીટી પથરાઈ હતી. ચારે બાજુએ સેંકડો માણસો સફ સમારીને ઉભા હતા પરંતુ બધે શાતતાએ વાસો કરેલો હતો. માત્ર એક ચોખદારનો આ સાદ દર વખતે સબળાનો હતો. “તસલીમાત, કોરનીશ બદગી, મુજરા, આઘાબ બજા લાવ. નઝર રૂબરૂ જહાંપનાહ બાદશાહ સલામત” આ સાદ સાબળી સઘળાના શરીરના રૂવેરવાં ઉભાં થઇ જતાં હતાં અને ફેટલાક તો થરથર કપી રહ્યા હતા એટલામાં નાઝર દોડતો દોડતો આવીને બોલ્યો “ડોલીઓ ઉપાડીને દીવાને આમમાં લાવો.” તરતજ દીવાને આમમાં ડોલીઓ લાવવામાં આવી જ્યારે આ ત્રણે સ્ત્રીઓએ ડોલીઓના પરદામાંથી જોયું તો જણાયું કે દીવાને આમની વચોવચ એક જડાવના સુરજની પેઠે કીરણોવાળા તખત ઉપર શાહજહા પાદશાહ લાખો રૂપીઆની કીમતનો લીખાસ તથા હીંગ મોતીનુ તાજ પહેરી બેઠા છે અને તેમની આસપાસ વઝીરો, સાહબદાઓ, અમીર ઉમરાવો, રાજા, મહારાજાઓ, અદબની સાથે ગરદન ઝુકાવી નીચી નજરોએ ઉભેલા છે. નાઝર અને

ચૌપદારો હીસ જડીન છડીઓ હાથમાં લઈ આંગુળાંગુ નજર નાંખી રહ્યા છે. પાદશાહ સલામતે પોતાતા વડા વઝીર સાઅદુલ્લા ખાનને ધસારો કર્યો જેથી તે પોતાની જગ્યાએથી ઉઠીને ડોલીઓની પાસે આવી પુછવા લાગ્યો.

“ જુના બેગમની ડોલી કઈ છે ? ”

“ આ રહી હુજુર ” અગાસ મીરજાએ પોતાની સ્ત્રી જુનાની ડોલી બતાવતાં કહ્યું.

“ જુના બેગમ ! ” સાઅદુલ્લાખાન વઝીર જુનાની ડોલીની બાજુમાં ઉભો રહીને બોલ્યો “ જહાપનાહ ફરમાવે છે કે તમારી બહેન ઉપર તમારો જે દાવો હોય તે સાચે સાચુ ખ્યાન કરો ખબરદાર ! તેમા એક શબ્દ પણ જુડ ન હોય, નહીં તો ચાલ શખો કે આ આત્મ પનાહની દરબાર છે અને તેમની કબર તમે બોલી રહ્યાં છો. ”

આ સાંભળી જુના બેગમના હોશ ઉડી ગયા, અને લગભગ અર્ધા કલાક સુધી ચુપ રહી. તે બાદ મહા મુશ્કેલીએ લથડતી જીભે પોતાની હકીકત કેહવી શરૂ કરી. જેમાં તેણીએ પોતાના તથા સહીનાના લગ્ન થવા, લગ્ન પછી આશા જણાતાં નાની બેહેનથી એકરાર કર્યો કે તારે ત્યાં દીકરો અને મારે ત્યાં દીકરી થાય તો હું મારી દીકરીના લગ્ન તારા દીકરા સાથે કરી આપીશ. અને જો કદાચ

તારે ત્યાં દીકરી અને મારે ત્યાં દીકરો મરો તે મારા દીકરાની સાથે તારી દીકરીના લગ્ન કરવાં પડશે. તે બાદ કુસેન મીરજાં અને અખતરના જન્મ પછી સવા મહીનાની વયમાંજ વિવાહ કરવા. તે પછીની પશુ કેટલીક હકીકત બ્યાન કરી જુના બેગમે પાદશાહ સલામતને અરજ કરતાં કહ્યું “ જહાંપનાહ ! હવે મારી બહેન પોતે કરેલો એકરાર તોડે છે અને પોતાની દીકરી સાથે મારા દીકરાનું લગ્ન કરી આપતી નથી.” આટલું બોલી જુના ચુપ થઇ એટલે સાઅબદુલ્લા ખાન વઝીરે સફીનાની ડોલી પાસે જઈને કહ્યું. “ સફીના બેગમ તમારી બહેનની વિરધમાં જે કાંઈ બ્યાન કરવું હોય તે સામે સાચુ બ્યાન કરો.” આ સાંભળી સફીનાનું દિલ ધડક ધડક થવા માંડ્યું કેમકે તેણીને પુરો ખરસો હતો કે જુના બેગમની જબાની સાંભળી પાદશાહ સલામત મારી દીકરી તેને અપાવી દેશે પણ તેણીએ જગાર થોળીને હાંમત સાથે પોતાની હકીકત કેહવી શરૂ કરી. જ્યારે તેણીએ અખતરના બાપનું મરવું, અને પોતે તથા પોતાની દીકરીનું દર્દ તથા સીવીને ગુજરાન ચલાવવું, કેટલીક વખતે ત્રણ ત્રણ દીવસના કડાકા કરવા, આવી નીર્ધનનામાં બહેનનું ન પુછવું, દીકરી મોટી થતી જોઈ બહેનને ત્યાં જવું અને બહેનનું અપમાન કરી મહેલું મારવું કે “ તારી દીકરીને રસ્તાના રખડતા જોગી જતીને આપ.” સફીના અહીં સુધી કેહવા પામી હતી કે બધા દરબારીઓની આંખોમાંથી આંસુઓ જરી થઇ ગયાં અને પોતે પાદશાહ સલામત પણ બચાજ દીલગીર થઈને મોહલ ઉપર રમાલ મુકીને રહી પડ્યા અને જ્યારે સફીનાએ તેજ રાત્રે એક ફકીર અથવા જોગીનું આવવું અને બાણું તથા સોના મોહરો આપવી અને તે બાદ દરરોજ સોના

મોહરો આપી સકીનાને ધન્યવાન બનાવી દેવાની હકીકત સાંભળી ત્યારે બધા દરબારીઓ અન્યથામાં મરકાવ બની વીચારવા લાગ્યા કે ઓ ખુદા એવો તે કયો ફકીર છે કે જેણે સકીનાને ધન્યવાન બનાવી દીધી ? તે બાદ સકીના ધન્યવાન થઇ છે એવું સાંભળી છુના બેગમનું આવવું અને લખના માટે તાકીદ કરવી અને જ્યારે સકીનાએ આગલી વાત માદ દેવડાવી લખ માટે ઇનકાર કર્યો ત્યારે તેણીએ કોટનો આસરો લીધો વીગેરે. જરા જરા સકીનાએ દરબારે આમમાં એવા તો રડતા સાદમાં પોતાની હકીકત કહી કે જેથી બધા દરબારીઓ સકીનાની તરફેણમાં થઈ ગયા અને પોત પોતાના મનમાં સકીનાના લામમાં ફેસલો થાય એવી દોઆઓ માંગવા લાગ્યા. જ્યારે સકીના પોતાની હકીકત પુરી કરી રહી ત્યારે સાઅદુલ્લાખાન વઝીરે પ્રુછ્યું.

“ શું તે ભેગી હજુ પણ તમારે ત્યાં દરરોજ આવે છે ? ”

“ છ હા ! દરરોજ નહીં પણ દર રાત્રે આવે છે. ”

“ સાઅદુલ્લાખાન ! ” પાદશાહ સલામત ખોલ્યા “ સકીનાને પ્રુછો કે હવે તું તારી દીકરી તારા બાણેજને આપવા માટે છે કે વેચા ભેગીને.”

“ ખુદાવંદ ! હું તો મારી દીકરી એક વરસ થયાં ભેગીરાજને આપવાનું નહીં કરી ચુકી છું તેથી બાણેજને નહીં આપું.”

“ સાઅદુલ્લાખાન એની દીકરીને પુછો કે તું તારા જોગીરાજ અથવા રકીરને જોળખે છે ? ”

પાદશાહ સલામતનો આ હુકમ સાંભળતાંજ અખતરના હાથ પગ ડુલ્લા ગયા, એકરાનો રંગ ઉડી ગયો અને જીભ લથડવા લગી, પણ પાદશાહ સલામતનો હુકમ હોવાથી નહા મુશકેલીએ જવાબ આપ્યો.

“ નહી હજુર ! હું તે જોગીરાજને જોળખતી નથી કેમકે મેં આજ સુધી તેમનો એકરો જોયોજ નથી. ”

“ તે જોગીરો એકરો કેમ નથી જોયો ? ” પાદશાહે પુછ્યું.

“ હજુર પારકા પુરખનો એકરો જોવો હરામ છે. ”

“ તો રકીર તે પેલા રકીરના પગના તળાયાં કેમ સેહલાવ્યાં ? એમ પાદશાહ સલામત પુછે છે ” સાઅદુલ્લાખાને કહ્યું.

“ માત્ર અમ્માજનનની ખીકથી, તેમના હુકમથી અને રકીરને વડીલ સમજીને ” અખતરે કહ્યું “ પણ મારો ખુદા સારી પેઠે જાણે છે કે રકીર પણ ઉપર સુધ રહેતો હતો અને હું પગથી તે માથા સુધી મોટી ચાદર અથવા શાળ ઝોઢીને પણગતી પગાથી એસું છું અને માત્ર બે આંગળાથી તેના પગના તળાયાં સેહલાવું છું. ”

“ પણ તું તેજ રકીરના તળાયાં સેહલાવે છે એ શા ઉપરથી સમજવામાં આવે ? ”

હુરુર ! જહાંપનાહ શરમાવે છે કે જો કદાચ તું ન પારખી શકી તો શરી તારા માટે શી સજા કરવામાં આવે. ”

“ જહાંપનાહ ચાહે તો સુળાએ ચઢાવે અને ચાહે તો ફાંસીના લાકડે લટકાવે. ”

“ જહાંપનાહ ! હું મારા જોગીરાજના પગ પારખું છું. અગર હજાર ખજામાં એક પગ પણ મારા જોગીરાજનો હશે તો હું તરતજ પારખી લઇશ. ”

આ સાંભળી શાહજહાં પાદશાએ સાચદુસ્લાખાન બજારને હુકમ આપ્યો “ અમે હુકમ આપીએ છીએ કે અત્યારે દરબારના જેટલા માણસો હાજર છે તેટલા બધા એક પછી એક પોતાના પગો અખતરની ડોલીમાં નાંખે અને પછી જોઈએ કે તેણી પોતાના ફકીરનો પગ કેવી રીતે પારખી શકે છે ? ”

માત્ર પાદશાહ સલામતના હુકમનીજ વાર હતી. સકીથી પહેલાં એક શાહઝાદાએ અખતરની ડોલીમાં પગ નાંખ્યા એટલે અખતરે પોતાના આંગળાં પગોના તળીયાં ઉપર લગાડતાજ કહ્યું “ આ મારા જોગીરાજના પગ નથી ” તે પછી એક અમીરે પગ નાંખ્યા એટલે અખતરે કહી દીધું કે “ આ મારા જોગીરાજના પગ નથી. ” આવીજ રીતે દરબારમાંના લોકોએ માણસોએ પગ નાંખ્યા અને અખતરે કહી દીધું કે “ આ મારા જોગીરાજના પગ નથી ” એટલે સુધી કે પાદશાહ સલામતના હુકમ અનુસાર વઝીર સાચદુ

ત્યા ખાને પણ પોતાના પગ અખતરની ડોલીમાં નાંખ્યા અને અખતરે માત્ર આંખોની અડધાડીને કહી દીધું કે “ આ મારા ભેગીરાજના પગ નથી. ” જ્યારે પાદશાહ સલામતે જોયું કે દરબારમાંના બધા માણસોમાંથી કોઈ બાકી રહ્યું નથી ત્યારે પોતે તખતનીની પછવાડે નાંખેલી ચકમાં ચાલ્યા ગયા. પાદશાહ સલામતને અંદર જવામે માત્ર થોડીજ વાર થઈ હશે એટલામાં એક ફકીર દારેલી મોઢી અને કામળા ઝોડીને તથા બગલમાં ઝોળી લટકાવીને દરબારે આમમાં કોણુ જણે કઈ તરફથી અંદર આવ્યો, અને તરતજ અખતરની ડોલી પાસે જઈ વજીર સામુદસલાખાને કહેવા લાગ્યો.

“ ફરુર ફરુમ આપે તો હું પણ મારા પગ ડોળીમાં નાંખું ”

“ બેસક નાંખો, દરબારે આમ કરવાની મતલબ એટલીજ છે કે હકદારને હક મળે અને ફરુનું ફરુ તથા પાણીનું પાણી મળે જાય. ”

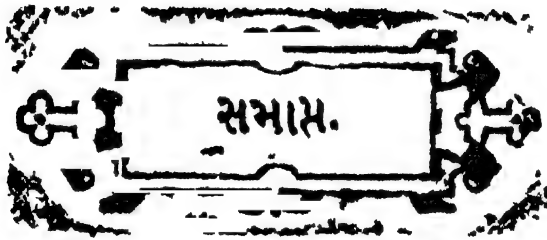
આ સાંભળી પેલો ફકીર ડોળીની પાસે બેસી ગયો અને પોતાના બંને પગ ડોળીમાં નાંખ્યા એટલે અખતરે તેના પગોને હાથ લગાવતાંજ કહી દીધું કે “ જહાંપનાહ આ મારા ભેગીરાજના પગ છે ” પેલા ફકીરે તરતજ પોતાના પગ બહાર કાઢી લીધા. આ જોઈ દરબારે આમમાં બેગાં મળેલાં બધા જણુ અનન્યખીમાં ગરકાવ થઈ ગયાં અને વીચારવા લાગ્યાં કે “ ખરેખર આ હોકરી પાણીનું કમનસીબ છે કે આવા કદરવા અને જીવ મારનાર ભટકતા

ભીખારીને પસંદ કરે છે. ” પરંતુ જ્યારે તે ફરી શરૂ થાય ત્યારે
અને કામળા તથા જોળા ઉતારીને ફરી દીધી ત્યારે જણાયું કે “ એવો
પોતે જહાંપનાહ પાદશાહ સલામત છે અને તેઓજ ભોગીના રૂપમાં
અહીં આવ્યા છે. ” સાહજહાં પાદશાહે તરતજ ગોદડી અને કામળા
ફરી દઈ પોતાના તખત ઉપર બેઠક બીધી અને પોતાની માઠી
જખાનથી બધા દરબારીઓને સંબોધીને ફરમાવ્યું.

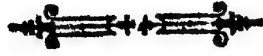
“ અમે અમારી પ્રજાની હાલતથી બેખબર અને અંજલ્ય છીએ
એમ કોઈએ સમજવું નહીં, કેમકે અમારી પ્રજાના અમીર અને
મરીબના ધરની સઘળા હકીકત અમારા કાનો સુધી પોંચતી રહે છે
અને અમે પોતે પણ વેષ બદલીને ચર્ચા નીહાળવા નીકળીએ
છીએ અને જોઈએ છીએ કે અમારી પ્રજામાં કોણ આનંદી છે,
કોણ દુઃખી છે અને કોના ઉપર જીલમ ગુજરે છે. એવીજ રીતે
ફરતા ફરતા અમે એક દિવસે સકીનાના ધર ઉપર પણ પોંચી ગયા
અને જ્યારે અમારી ખાત્રી થઈ ગઈ કે આ બંને મા દીકરી ધણીજ
હાથાર નેક અને પતીશ્વર બાઈએ છે ત્યારે અમેને ધણીજ દયા
આવી અને અમેએ તેણીને મદદ કરી. વળી અખતરની ગરીબી
સાદગી તથા લાવણ્યતાએ અમારા મન ઉપર કાબુ કરી લીધો તેથી
અમેએ તેણીને અમારા મહેલ માટે પસંદ કરી લીધી. માટે અખ
ધડી અખતર અને સકીનાને અમારા ખાસ મહેલમાં પોંચાડી દો.
જુના બેગમ અને તેના દીકરા તથા ખાવીંદને કાઠી મુકા કેમકે જુના
ધણીજ નીર્દય છે, તેણીએ પોતાની બહેનની ગરીબીમાં લગારે મદદ
આપી નથી અને જ્યારે તેણીની પાસે પછસા આવ્યા ત્યારે તેણી
ઉપર ફરીયાદ કરી દીધી.”

[૨૬]

શાહજહા પાદશાહે આટલું પ્રભાવી દરબાર બરખાસ્ત કીધો.
અને તેજ રાત્રે અખતરઝમાનની કીસમતનો સીતારો ચમકી ઉઠ્યો.
એટલે શાહજહા પાદશાહે તેની સાથે લગ્ન કરી અખતર મેહેલનો
ખેતાબ આપ્યો.

નિઝામી વાંચન માળા.

હાલમાં અમોએ રાયલ સોલ પેજ સાધકમાં નિઝામી વાંચન માળાના નામથી જુદા જુદા વિષયો ઉપર નાના નાના પુસ્તકો બહાર પાડવાનો સાહસ ઉપાડ્યો છે જેમાં નૈતીક ધાર્મિક સંસારીક ઇતિહાસીક બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. દર મહીને એવા પાંચ દસ પુસ્તકો વાચકોની સેવામાં રજુ કરવાનો ઇરાદો છે, હાલ તરત અજમાશના ખાતર થોડાક પુસ્તકો પ્રગટ કર્યા છે. અગર તે અમારા વાચકોને પસંદ પડશે અને તેમની તરફથી અમને ઉત્તેજન મળશે તો અમે આ કામને બિવિખમાં સારા પાયા ઉપર પહોંચાડવાનો ઇરાદો રાખીએ છીએ. હાલ તરત નીચેના પુસ્તકો બહાર પાડવામાં આવ્યા છે. આ પુસ્તકોમાંના કેટલાક પુસ્તકો એવા છે કે જે તેને છુટથી વિદ્યાર્થીઓમાં મફત જોડવામાં આવે તો બહુજ લાભ થવાની આશા છે.

૧ મઝહબી નાંધવોથી—આ નાનકડા પુસ્તકમાં હઝરત ખવાન હસન નિઝામી સાહેબે એક મુસલમાનને જે જે મઝહબી વાતોની જરૂર પડે છે તે બધી વાતોને ખુલાસા વાર લખી છે. જેમકે અકાયદ, આઅમાલ, આઅમાલની વીગત, ઇસલામી અખલાક, શરીઅત અને તરીકત, અરબાબે તરીકતના સિલ સિલા, સિલસિલાઓની રચના, લિઆસ વિગેરે આ નાનકડા પુસ્તકનું ઉર્દૂ બાષામાંથી મી. કુરેશીએ સરળ અને સ્હેલી ગુજરાતી બાષામાં

વરજીમો ક્યો છે અમર આ પુસ્તક વક્ર કરીને ઈસલામી બાળકોમાં
બેંચવામાં આવે તો બેંચનારને મોટો સવાળ મળી શકે છે કીમત
ફક્ત એક આનો વશ કરનારને એકસો કોપીની કીમત રૂપિયા
પાંચ પોસ્ટેજ જુડું.

૨ ફાકામાં રોજો—અસલ ઉરડુ બાપામાં હજરત ખ્વાન
હસન નિઝામી સાહેબે સને ૧૮૫૭ ના બળવા વખતની વાર્તા લખી
છે. જેમાં સાહી કુકુબીઓને પડેલા દુઃખોનું હૃદય ભેદક દાસ્તાન છે.
પથરના જીગરનો માણસ પણ એને વાંચશે તો તેનું મન પાણી
થવા વગર રહેશે નહીં. ચડતી પડતીનો ખરો ચીતાર જોવો હોય
તો આ વાર્તા વાંચો એનો ગુજરાતી તરજીમો મી. નિઝામુદ્દીન
કુરેશીએ કરેલો છે. કીમત ફક્ત એક આનો એકસો કોપીની
કીમત પાંચ રૂપિયા પોસ્ટેજ જુડું.

ઈદની એક અનમોલ ભેટ—(લખનાર નિઝામુદ્દીનકુરેશી)
આ વાર્તા જો કે મન ધડત છે પણ વાંચનારને ખીલકુલ ખરી
બનેલી જણાય છે. એક બાળાનું પ્રપંચીઓના કંદામાં ફસાવું જેમાંથી
છદની રાતે એક જીવાનના હાથે છુટકારો અને તે બાદ સુખી દીવસો
વિગેરે વાંચવા લાયક છે કીમત બે આના પોસ્ટેજ જુડું.

૪ અમારા નબી—(અનુવાદક મી. નિઝામુદ્દીન કુરેશી)
હજરત રસુલે અકરમ સહનું મુબારક જીવન વૃતાંત લખી સહેલી
અને સરળ ગુજરાતી બાપામાં લખવામાં આવ્યું છે બાળકોથી લઈને
તો ધરડાઓને એક સરખી રીતે ઉપ્યોગી થઈ પડે એવી રીતે આ

પુસ્તકમાં હજારો સહસ્ત્રની સુખારક જીંદગીનું વર્તાત લખેલું છે. નાના બાળકોમાં વકર કરવા માટે આ પુસ્તક બહુ જ નરૂરી છે. કીમત ફક્ત બે આના એક સો કોપીની કીમત માત્ર દસ રૂપીઆ પોસ્ટેજ જુડે.

૫ ઇસલામની ખુબીઓ—વડોદરા વાળા નવાબ મીર સદરદાસ્ત કુસેનખાન સાહેબના નામથી કાણુ અંગ્રજી છે ? આજ સુધી એમના સંકડો કોમી રીસાલાઓથી ઇસલામી પ્રજા જાણીતી થઈ ચુકી છે. તેમના “ઇસલામકી ખુબીયાં” નામના રીસાલાનો આ ગુજરાતી તરજુમા છે. જેમાં ઇસલામના પાંચ રૂકન અને ખીજ બાબતો ઉપર વિવેચન કરવામાં આવ્યું છે જે દરેક ઇસલામીના માટે બહુ જ નરૂરી છે. કીમત બે આના પોસ્ટેજ જુડે.

૬ અખતર મેહસૂલ—અથવા હું મારા જોગીરાજના પગ પારખું છું—(લખનાર તિઝામુદ્દીન કુરેશી) હાઈદરાબાદ મહાન મુગલ શહેનશાહ શાહજહાંના સમયની સાચી બનેલી એક વાર્તા છે. શાહજહાં પોતાની પ્રજાના રક્ષણ માટે રાતે રજની ચર્ચાએ નીકળે છે અને એક દુઃખીયારી મા દીકરીનો મળાપ થાય છે. તત્તુ અસરકારક વર્ણન ખાસ વાંચવા લાયક છે. કીમત બે આના.

૭ ઇદના દરબાર—(લખનાર—તિઝામુદ્દીન કુરેશી) ઇસલામની મહાન સલતનતોના સમયે જાહેજલાલી અને શાનો સવકતની સાથે ભરવામાં આવતા ઇદના દરબારોનું મનહરણુ વર્ણન. ઇત્તિહાસના શોખીનો અને ખાસ કરી ઇસ્લામી આલમને માટે વાંચવા લાયક છે. કી. એક આનો.

૮ ઇસલામની અરજી—(લખનાર—નિઝામુદ્દીન ફરૂકી)
આજકાલ ઇસલામીઓની અધમ દશાનો ચીતાર દર્શાવી ઇસલામની
તરફથી હઝરત રસુલે અકરમ સત્યની સેવામાં એક અરજી લખવામાં
આવી છે જે ઇસલામીઓએ ખાસ વાંચવી જોઈએ છી. એક આનો.

આ પુસ્તકો ઉપરાંત ઇસલામને લગતા દરેક જાતના પુસ્તકો
રસીક વાર્તાઓ વિગેરે સસ્તી કીમતમાં વાંચકોની સેવામાં રજુ
કરવાનો ઇરાદો છે જેમ જેમ ઉત્તેજન મળતું જશે તેમ તમ કીમતમાં
ઘટાડો કરવામાં આવશે. વળી ઇસલામી શીકાહની.

કુઝુરી

નામની કીતાબનો અરબીમાંથી અમદાવાદના બુઝુર્ગ લેખક
મોલવી નિઝામુદ્દીન સાહેબ દારકી ચીશતીએગુજરાતીમાં તરજુમો
કર્યો છે જે “ કુઝુરી ” ના નામથી અમે થોડા દીવસમાં પ્રગટ
કરનાર છીએ તે ઉપરાંત એજ બુઝુર્ગ લેખકે પ્રખ્યાત ફરૂકી
ખુરદાનો અરબીમાંથી ગુજરાતી કાવ્યમાં તરજુમો કર્યો છે જે
છપાઈને બહાર પડી ચુક્યો છે માત્ર બે આનાની કીમતમાં અમારે
ત્યાંથી મળી શકે છે.

નિઝામીયા બુક ડેપો.

પાંચપટ્ટી-અમદાવાદ.

ઔપાય છે ! ??? તાકીદે આહક થાઓ ??? ઔપાય છે !

દુનિયામાં સૌથી પહેલી ઇસ્લામી લડાઈ.

“ જંગે બદર. ”

(લખનાર—નિઝામુદ્દીન કુરેશી.)

હજરત રસુલે કરીમ નબીએ અરબી સલ્તં ના મુબારક સમયમાં મોઢી સંખ્યાના મકકાના કુરેશ અને જુજ સંખ્યાના મુસલમાનો વચ્ચે ચાલેલી લડાઈના તફત સાચા ઇતિહાસીક ળનાત્રેને સાઢી અને સરળ ગુજરાતી ભાષામાં વાર્તાના રૂપમાં લખયા છે. વાર્તા એવી અસરકારક અને દીલશીક રીતે લખી છે કે જિની કાઠ પ્રશ્ન સા મધ શકતી નથી. વાચકોની સમજમાં આવી શકે એટલા માટે અમે અત્રે તેમાં વર્ણવેલા વર્ણનનો ઢુક સાર રજુ કરીએ જીએ.

હુજુરે અકરમ નબીએ અરબી હજરત મોહમ્મદ સલ્તં ના પવિત્ર જન્મ પહેલાં અરબસ્તાન અને ખોતએ કાઅબાની સ્થીતી હજરત સલ્તંનું મોબારક જન્મ, આપની રીસાલત, કુરેશોની દુશમની, ધીમે ધીમે ઇસલામનો મઢીનામાં પ્રસાર, મોઢા મોઢા ખાતઢાની અરખોતુ ઇસલામની ગુલામીમાં આવકું, મકકાથી હિજરત, અને લડાયક હીલચાલ, નાના હુમલાઓની શરઆત ઇસલામની ફતેહ, બઢરની ખુબવાર લડાઈ અને છેવટે દુશ્મનોની હાર અને ઇસલામની ફતેહ.

ઔપરની બાબતોમાં દરેક જગ્યાએ ઇતિહાસીક નોટો લખવામાં આવી છે અને ફેટલાક અજ્ઞાન લોકો તરફથી ઇસલામનો ફેલાવો તલવારથી થયો છે એવા જે આશેષ મુકવામાં આવે છે તેનું ખડન કયું છે.

હયા કાગજે સુઢર ઔપાઈ મનહરણ બાધણીના પુસ્તકની કીમત માત્ર એક રૂપિયો પોસ્ટેજ જુઢ.

નિઝામીયા બુક ડેપો, પાંચપટી—અમઢવાઢ.

મૃત.

માત્ર એક પૈસાનો કાંડ લખવાથી અમે

ગુજરાતી ઉરદુ પુસ્તકોનું મોઢું

પ્રાઈસ લીસ્ટ

જ મૃત સ

મોઢીએ છીએ.

નિઝામીયા બુક ડેપો.

પાંચપટ્ટી-અમદાવાદ.

